E-publicēšanās zinātniskajās datubāzēs

Ilga Rampāne, LUB sistēmbibliotekāre
Uģis Šķēle, LUB galvenais bibliotekārs

LU Zinātņu padomes sēde, 11.06.2009.

Publikācijas ceļš

Autori

1.ceļš

3.ceļš

2.ceļš

Iespiestu dok. izdevējs

E-resursu izdevējs

Atklātas piekļuves repozitārijs

Maksas DB

Bezmaksas DB

Bibliotēka

Lasītāji

1.ceļš.
Autors → iespiestu resursu izdevējs

- Izdevējs izdod publikāciju
  - tikai **iespiestā** veidā;
  - iespiestā veidā un **e-versiju iekļauj izdevniecības vai "*aggregator*" tipa datubāzē (DB)**;
  - iespiestā veidā un **e-versiju iekļauj atklātās piekļuves repozitārijā** jeb **dokumentu serverī**.

2.ceļš.
Autors → e-publikācija zinātniskajā DB

- DB veidi
  - **Izdevniecību** datubāzes, kas nodrošina pieeju savas izdevniecības žurnāliem (piemēram, *Cambridge Journals Online*, *Emerald* un *SAGE)*.
  - ***"Aggregator"* tipa** datubāzes ar daudznozaru žurnāliem no dažādām izdevniecībām, piemēram, *EBSCO* (ap 5000 partneru-izdevēju), *ProQuest* (ap 9000 partneru-izdevēju).
    - Šīs datubāzes darbojas kā starpnieki starp izdevējiem un bibliotēkām (lietotājiem).

Svarīgākie faktori datubāzes izvēlē (1)

- Autortiesības
  - Vai paliek autoram vai jānodod izdevējam?
  - Uz cik ilgu laiku jānodod autortiesības?
  - Vai var publicēties vairākās DB?
- Maksa
  - Vai par raksta publicēšanu DB ir jāmaksā?
  - Kam jāmaksā – autoram vai institūcijai?

Informācijas izguvei var izmantot
DB sadaļas Autoriem un Izdevējiem.

DB sadaļas Autoriem un Izdevējiem

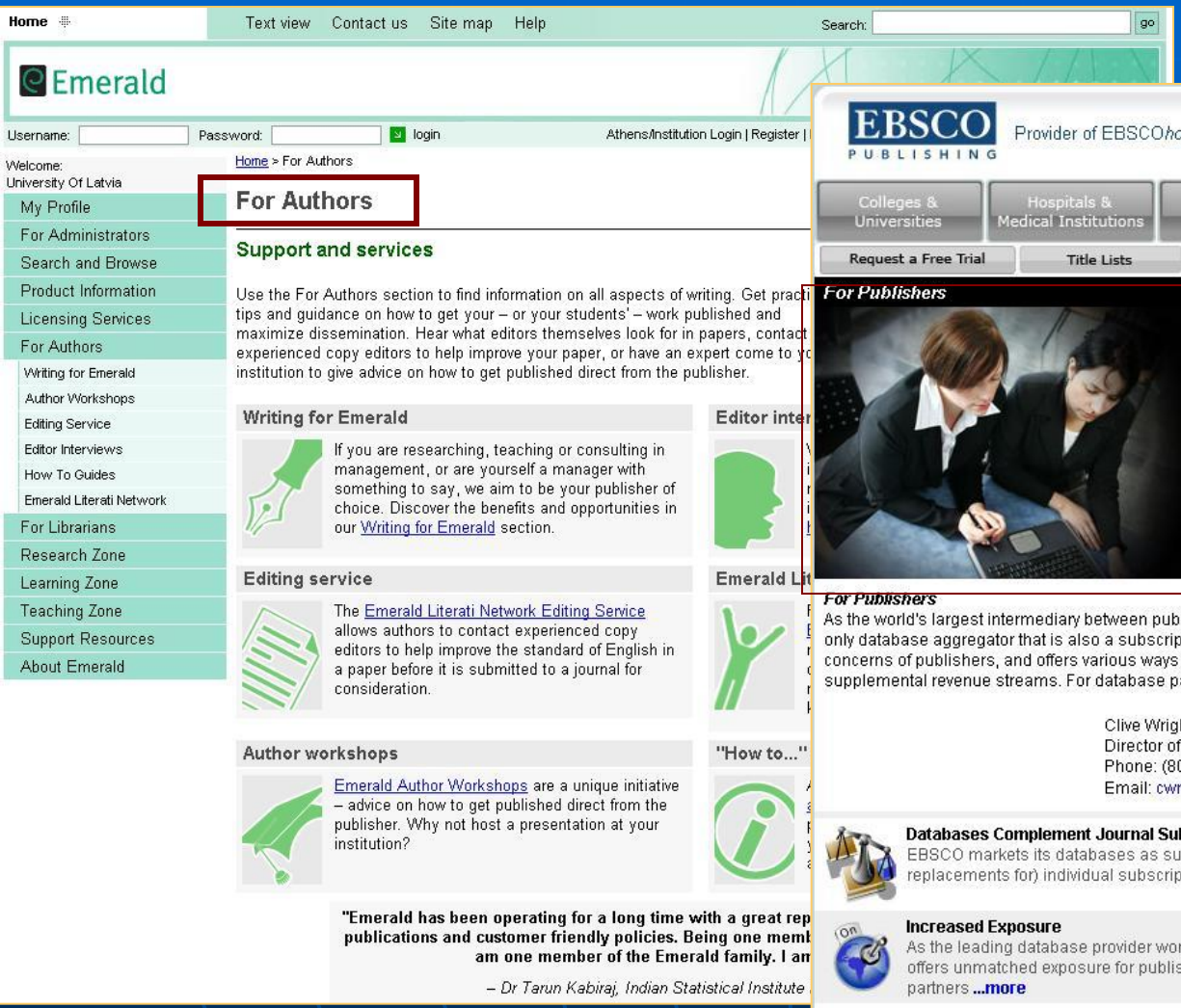

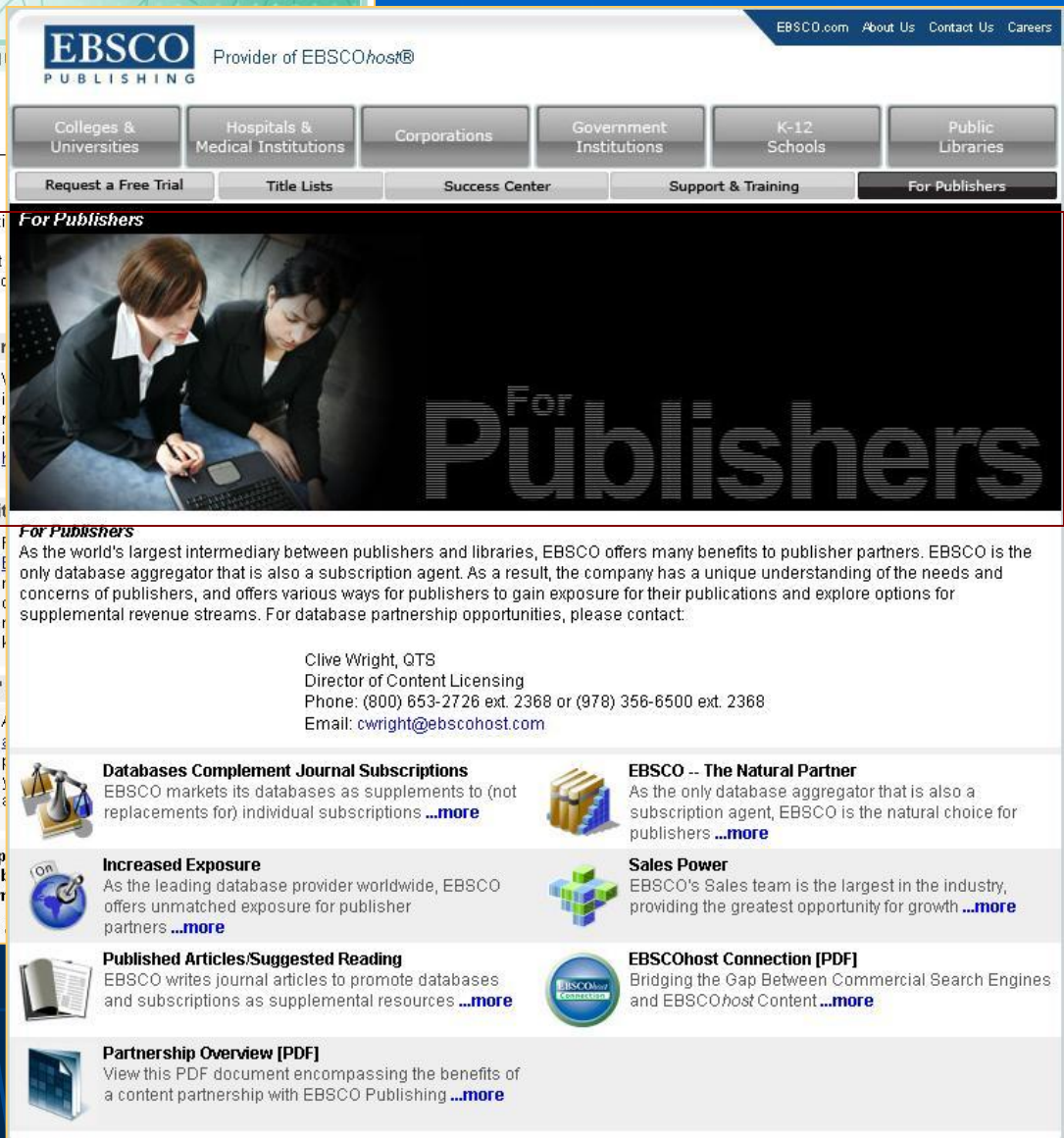

Svarīgākie faktori datubāzes izvēlē (2)

- **Piekļuves iespējas lasītājiem**
  - **Brīvpieejas** – bezmaksas DB (piemēram, *Directory of Open Access Journals - DOAJ, BioMed Central* u.c.).
    - DB izmantošanas plusi:
      - liels potenciālo lietotāju skaits;
      - īsāks ceļš līdz lasītājam;
      - neierobežota piekļuve no meklētāju programmām.

Svarīgākie faktori datubāzes izvēlē (3)

- **Maksas DB.**
  - Vai DB ir vai nav abonēta LU.

    Abonēto DB sarakstu skat. prezentācijas pielikumā vai vietnē http://www.lu.lv/biblioteka/datu_bazes/index.html)
    - Piekļuve DB saturam - no meklētāju programmām (piemēram, *Google Scholar, Scirus*) vai DB saskarnes.

Vēlams izvēlēties:
- pēc nozaru un hronoloģiskā aptvēruma plašākās DB,
- pazīstamākās un izmantotākās DB Latvijā, Eiropā un pasaulē;
- pēc iespējas lētākās DB pēc abonēšanas izmaksām.

E-dokumentu publicēšanas papildnosacījums izdevējiem

- **DOI - digitālo objektu identifikators** - numurs, kas unikāli identificē elektroniski publicētu rakstu.

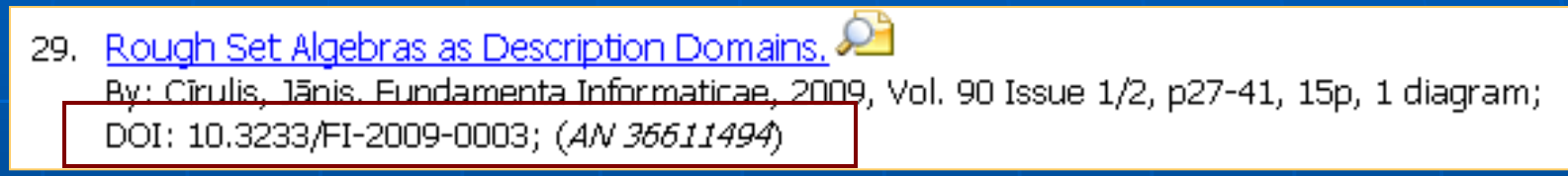
29. Rough Set Algebras as Description Domains.
By: Cīrulis, Jānis. Fundamenta Informaticae, 2009, Vol. 90 Issue 1/2, p27-41, 15p, 1 diagram;
DOI: 10.3233/FI-2009-0003; (*AN 36611494*)

  - Identifikators sastāv no burtiem un cipariem. Piemēram, **10.3233 /FI-2009-0003** , kur
    - 10.3233 - izdevēja identifikators. To piešķir identifikatora reģistrācijas aģentūra - *DOI Registration Agency.*
    - FI-2009-0003 - objekta (raksta) identifikators. Piešķir izdevējs.

3.ceļš. Autors → atklātās piekļuves repozitārijs (1)

- **Atklātā piekļuve** - brīva, neierobežota reāllaika režīma piekļuve pētniecības rezultātiem un zināšanām.
  - Jebkuram globālā tīmekļa lietotājam bezmaksas pieeju jebkuram resursam (arī zinātniski-pētnieciskiem recenzējamiem žurnāliem).
- Atklātās piekļuves 2 stratēģijas – deponēšana dokumentu serverī vai publicēšanās brīvpieejas žurnālos.

Berlīnes deklarācija par zinātniskās informācijas atklātu piekļuvi zināšanām eksaktajās un humanitārajās zinātnēs

Deklarācija pieejama parakstīšanai. (Parakstījušas ~200 pētniecības iestādes)

3.ceļš.
Autors → atklātās piekļuves repozitārijs (2)

- **Dokumentu serveris** jeb **institucionālais repozitārijs** – tiešsaistes vieta informācijas vākšanai, glabāšanai un izplatīšanai elektroniskā formā kādas institūcijas intelektuāla darba rezultātiem.

  Universitātēs tas parasti ietver pētniecisko žurnālu rakstus un disertācijas, kā arī citus iestādes elektroniskos dokumentus (administratīvos dokumentus, mācību materiālus, attēlu arhīvus, u.c. resursus).

  - Piemēram, *CERN Document Server*, *University of Southamton E-Prints Repository* .
- Brīvpieejas žurnālu DB, piemēram, *Directory of open access journals* .

Citēšanas jeb citējamības DB (1)

- **Kompānija Thomson Reuters** izveidojusi vienotas informācijas meklēšanas platformu **ISI Web of Knowledge** daudznozaru pētnieciskajiem resursiem :
  - **ISI Web of Science** – nodrošina pieeju vairākām pasaulē vadošajām citēšanas datubāzēm: Science Citation Index, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index, Index Chemicus u.c. (apskata ap 10 tūkst. pasaules vadošos žurnālus un 100 tūkst. konferenču materiālus);
  - ISI Proceedings;
  - Medline;
  - BIOSIS ;
  - Zoological Record;
  - u.c.

Citēšanas jeb citējamības DB (2)

- Izdevniecības *Elsevier* datubāze **Scopus** :
  - zinātnisko žurnālu rakstu kopsavilkumu (abstraktu) un citēšanas DB dabas, tehniskās, medicīnas un sociālo zinātņu jomās.
    - Satur:
      - 36 milj. ierakstus (sākot no 1823.gada) no 16 500 nosaukumu (4 000 izdevēji) žurnāliem, konferenču materiāliem un grāmatu sērijām;
      - 430 milj. zinātniskos interneta avotus (tostarp informāciju par 23 milj. patentu).

Google Scholar

- Brīvpieejas interneta meklētājs, kas nodrošina:
  - daudznozaru zinātniskās informācijas – elektronisko žurnālu rakstu, grāmatu, disertāciju, un citu resursu **meklēšanu**;
  - publikāciju **citēšanas** informāciju;
  - **saites uz** raksta **pilnu tekstu** un uz līdzīgiem jeb **saistītiem rakstiem**;
  - avotus no dažādām zinātniskajām organizācijām, maksas un bezmaksas datubāzēm u.c.
    - LU datortīklā no *Google Scholar* ar *SFX@LUB* saites palīdzību iespējams piekļūt rakstu pilnajiem tekstiem LU Bibliotēkas abonētajās datubāzēs.
  - **iekļaut** izdevējiem savas **publikācijas** *Google Scholar*.

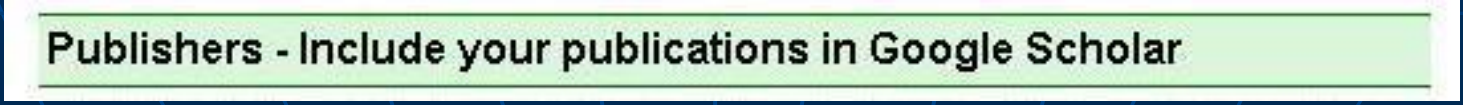

Secinājumi

- Publicējoties starptautiski atzītu izdevniecību (*Emerald, SAGE, Elsevier* u.c.) žurnālos, autoriem ir lielākas iespējas gūt sava darba starptautisku atpazīstamību, atzinību un citējamību *Google Scholar* un iespējams arī *Scopus* (*Elsevier*) vai ISI *Web of Science* (*Thomson Reuters*) datubāzēs.
- Iekļaujot LU institūciju izdotos žurnālus "*aggregator*" tipa DB (*EBSCO, ProQuest* u.c.), izdevumi būs pieejami gan LU personālam, gan plašam lietotāju lokam Eiropā un pasaulē.
- LU institucionālā repozitārija izveidošana nodrošinātu institucionālo dokumentu arhivēšanu vienkopus, ātru, tiešsaistes piekļuvi zinātniskām publikācijām u.c. veida datiem plašam interesentu lokam bezmaksas.

Paldies par uzmanību!

Ilga.rampane@lu.lv *T.67704821,22005410*
Ugis.skele@lu.lv *T.67220087*

Pielikums

LU Bibliotēkas abonētās DB

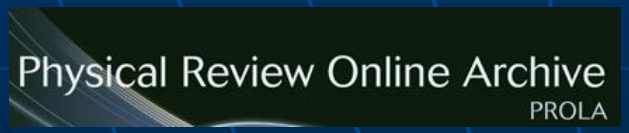

Piemēri – Latvijas zinātnieku publikācijas DB

- Spricis, Andris. The Study programme „Environmental protection and impact assessment" at the University of Latvia (Emerald)
- Segliņš, Valdis; Gilucis, Aivars; Mūrnieks, Atis. Geological mapping in Latvia: from useful minerals and structures to georesources (EBSCO)
- Water-soluble magnetic nanoparticles with biologically active stabilizers – doi:10.1016/j.jmmm.2009.02.060 (ScienceDirect)
- Google Scholar meklēšanas piemēri: Māris Kļaviņš (publikācijas dažādos ār, Juris Borzovs, Latvijas Universitātes raksti, Hydrology Latvia u.c.